

Danas

četvrtak, 4. mart 2021.

AKTIVNI TURIZAM

u Srbiji

Đerdap

Šar planina

Foto: Dimitrije Ostojic

ŠAR PLANINA
ĐERDAP
FRUŠKA GORA
STARA PLANINA
TARA
KOPAONIK
ZLATIBOR

Tatjana Matić, ministarka trgovine, turizma i telekomunikacija u Vladi Srbije

JEDINI CILJ –
OPSTANAK
SEKTORA I
OČUVANJE
ŠTO VIŠE
RADNIH
MESTA

Zavojsko jezero

Foto: Turistička organizacija Piro

JEDINI CILJ – OPSTANAK SEKTORA I OČUVANJE ŠTO VIŠE RADNIH MESTA

Tatjana Matić, ministarka trgovine, turizma i telekomunikacija u Vladi Srbije

Ljiljana Bukvić

Prethodna godina biće crna tačka u analizama turističkog prometa u svim zemljama sveta, budući da su svugde postojala brojna ograničenja kretanja radi zaštite ljudskih života i zdravlja, a jedini cilj u turizmu bio je da sektor opstane i da se sačuva što više radnih mesta. Iako je u Srbiji i domaći turizam zabeležio pad na godišnjem nivou zbog pandemije, zbog zatvaranja granica i orijentacije na lokalna putovanja u pojedinim mesecima došlo je do porasta. Na primer, u avgustu 2020. broj domaćih turista bio je veći za 25,3 odsto u odnosu na avgust prethodne godine, a u septembru za skoro devet odsto, kaže za *Danas* ministarka turizma Tatjana Matić.

■ **Mnogi su prošle godine more zamenili domaćim planinama i banjama i očigledno je da je popunjenost kapaciteta bila dobra. S druge strane, gradovima su, zbog nedostatka stranih gostiju, nedostajali turisti.**

– Najposećeniji su bili Beograd, Vrnjačka Banja, Sokobanja, Zlatibor i Kopaonik. Značajno manji broj stranih turista svakako je uticao na turizam gradova, posebno u oblasti kongresnog turizma, budući da su pre kovida, od ukupnog broja ostvarenih stranih noćenja u Beogradu, čak do 75 odsto činili strani kongresni i poslovni gosti.

■ **Gde i u šta država i lokalne samouprave, ali i sami turistički radnici treba još više da ulažu ne bi li ponuda bila kvalitetnija?**

– Ulaganje u infrastrukturu je ključan i svakako kontinuirani proces, između ostalog i jer se navike i potrebe savremenog turistice stalno menjaju. U 2021. smo za podršku infrastrukturnih projekata opredelili 600,5 miliona dinara, za projekte promocija, manifestacija i obrazovanja u turizmu 115 miliona dinara, a za kredite preko *Fonda za razvoj* 90 miliona dinara. Razvijene turističke destinacije traže ulaganja u nove

Evropska putnička agencija potpuni oporavak i vraćanje obima dolazaka stranih gostiju na nivo pre pandemije predviđa do 2024: Tatjana Matić

Foto: Ministarstvo trgovine, turizma i telekomunikacija

turizam, i na destinacijama prema potencijalima i potrebama vazno je utvrditi prioritete i planove daljih ulaganja.

■ **Koliko je bila teška 2020. za turizam u Srbiji – kome je kriza najviše odmogla u ovom sektoru, koliko je ljudi ostalo bez posla?**

– Devizni priliv je u 2020. bio u padu za 24,5 odsto u odnosu na prethodnu godinu, koja je bila rekordna sa 1,43 milijarde evra prihoda

70 odsto. U svetu je putovalo čak milijardu međunarodnih turista manje u odnosu na 2019. i prema *Svetskoj turističkoj organizaciji*, 2020. je bila najteža godina za međunarodni turizam. Evropska putnička agencija potpuni oporavak i vraćanje obima dolazaka stranih gostiju na nivo pre pandemije predviđa do 2024, dok su nešto optimističnija predviđanja u pogledu oporavka domaćih putovanja, unutar Evrope, koja bi, kako se procenjuje, 2022. i 2023. trebalo da dostignu nivo iz 2019.

■ **Da li je pomoć turističkom sektoru zbog krize izazvane epidemijom bila dovoljna hotelijerima, ugostiteljima, turističkim agencijama?**

– U pružanju sektorske pomoći, a na inicijativu ovog ministarstva Vlada je 2020. usvojila više mera za koje je izdvojeno oko devet milijardi dinara. Doneta je *Uredba o ponudi zamenskog putovanja* za turističko putovanje koje je otkazano ili nije realizovano usled kovida 19, pružena je podrška podrška hotelskoj industriji u gradovima Srbije u vrednosti od 1,24 milijarde dinara, određene su subvencije za podršku radu ugostiteljske i turističke privrede u iznosu od 1,98 milijardi, a Vlada je donela i pakete mera koje su uticale i na poslovanje ugostiteljsko-turističke privrede: odlaganje plaćanja dospelih poreskih obaveza, isplata pomoći u visini tri minimalne zarade, mere za očuvanje opšte likvidnosti privrednih subjekata, isplata dva puta po 60 odsto minimalne zarade, kao i odlaganje poreza i doprinosa na zarade za jedan mesec.

■ **Ima li sredstava u budžetu za neke dodatne pomoći?**

– U 2021. usvojen je i treći paket mera pomoći privredi za saniranje posledica pandemije virusa korona, u iznosu od 249,4 milijarde dinara, što zajedno sa prethodna dva čini ukupno 953 milijarde, odnosno osam milijardi evra izdvojenih za pomoć privredi. Paket podrazumeva isplatu tri puta po pola minimalca za zaposlene, sektorsku pomoć, isplatu 60 evra punoletnim građanima, 50 evra penzionerima i nove kredite iz garantne šeme za privredu. Pored toga, u sektoru turizma i ugostiteljstva

opredeljena su sredstva u iznosu od 3,69 milijardi dinara za *Programe rasporeda i korišćenja subvencija za podršku radu ugostiteljske i turističke privrede* i za podršku radu hotelske industrije Srbije, zbog poteškoća u poslovanju prouzrokovanih epidemijom.

■ **Da li će i gde naši građani moći da putuju na letovanje, dokle se stiglo u razgovorima sa Grčkom kad se radi o otvaranju granica za turiste? Da li sličnih razgovora ima i sa drugim državama?**

– U toku su pregovori sa Grčkom o mogućnostima bezbednog putovanja tokom letnje sezone i mi verujemo da ćemo ostvariti sporazum na obostranu korist. EU je nedavno izdala preporuku za tzv. digitalni sertifikat vakcinacije koji se prevashodno izdaje u zdravstvene svrhe, ali može biti predmet korišćenja i u druge svrhe putovanja. Mi u tehničkom smislu ispunjavamo sve preuslove za izdavanje takvog sertifikata i očekujemo da ćemo sa Grčkom moći da uspostavimo takav jedan bezbednosni mehanizam, koji će možda uključivati i testove na kovid za građane koji nisu vakcinisani. Nastojaćemo da takve bilateralne sporazume postignemo i sa drugim zemljama, pre svega u okruženju, kao i sa onim zemljama sa kojima smo u prethodnom periodu imali značajnu turističku razmenu i gde postoje potencijali razvoja turističke saradnje.

U toku su pregovori sa Izraelom o *Memorandumu o razumevanju* u oblasti turizma, a inicijativa u vezi sa međusobnim priznavanjem digitalnih sertifikata pokrenuta je i sa potpredsednikom Vlade Republike Slovenije i ministrom privrednog razvoja i tehnologije Zdravkom Počivalšekom tokom njegove nedavne posete Beogradu.

da takve bilateralne sporazume postignemo i sa drugim zemljama, pre svega u okruženju, kao i sa onim zemljama sa kojima smo u prethodnom periodu imali značajnu turističku razmenu i gde postoje potencijali razvoja turističke saradnje.

Šar planina ima sve: bogat živi svet, netaknutu prirodu, kvalitetna skijališta... fali joj samo finansijska podrška njenog potencijala

Iako predstavlja zaštićeno područje od izuzetnog značaja, Šar planina nepravredno je zapostavljena. Nalazi se na prostoru Kosova i Metohije, a 1993. proglašena je nacionalnim parkom. Danas spada u prvu kategoriju zaštite, odnosno u područje od izuzetnog značaja. Ime je dobila po šarama koje sneg formira na njenim strmim liticama i vrhovima jer one ne dozvoljavaju da sneg ravnomerno pokrije planinu. Ipak, ova planina poznata je i po velikom broju raznovrsnih biljnih vrsta, od kojih se neke mogu naći samo na njoj. Kad ove biljke procvetaju, one prošaraju obronke Šar planine formirajući tako raznobojne pašnjake od kojih zavise stočari ovog kraja. Na samom jugu Srbije, u dužini od 85 kilometara graniči se sa Makedonijom.

Nacionalni park Šar planina prostire se na 39.000 hektara i park je sa najvišim planinskim vrhovima u Srbiji. Stene različite starosti i sastava formiraju glavni planinski greben sa stotinju vrhova koji su u proseku visoki oko 2.000 metara, od kojih njih 30 dostiže visinu od 2.500 metara i više. Sa srpske strane, najviši vrh je *Bištra* (2.652 m), a sa makedonske *Titov vrh* (2.747 m), koji zapravo predstavlja najviši vrh Šar planine.

Foto: Dimitrije Ostojić

NEISKORIŠĆENO TURISTIČKO BLAGO

Oko 30 vrhova Šar planine prelaze visinu od 2.500 metara, a krasi je bogata prirodna i kulturna bogatstva

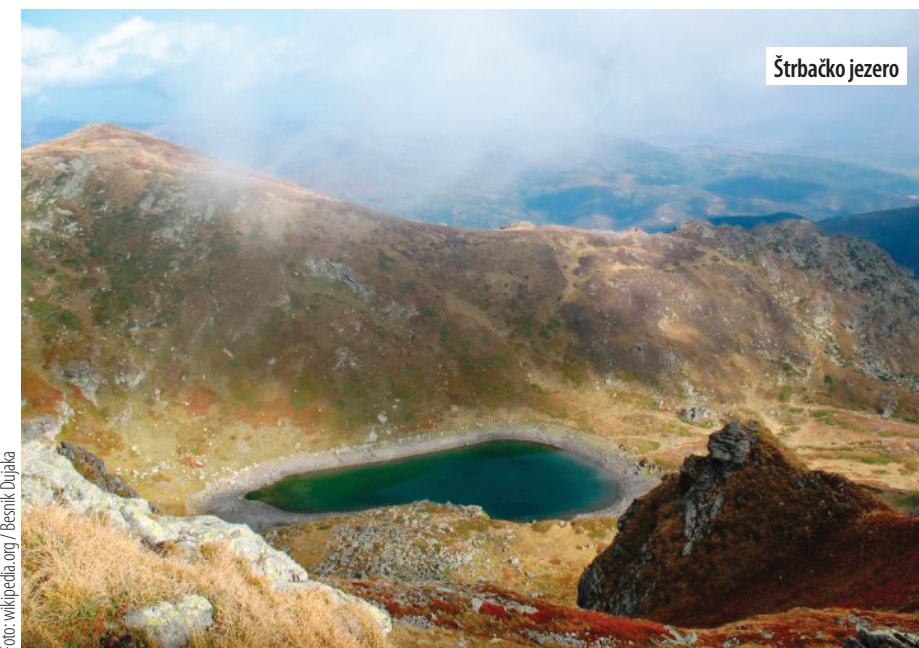

Foto: wikipedia.org / Brena K. Duplak

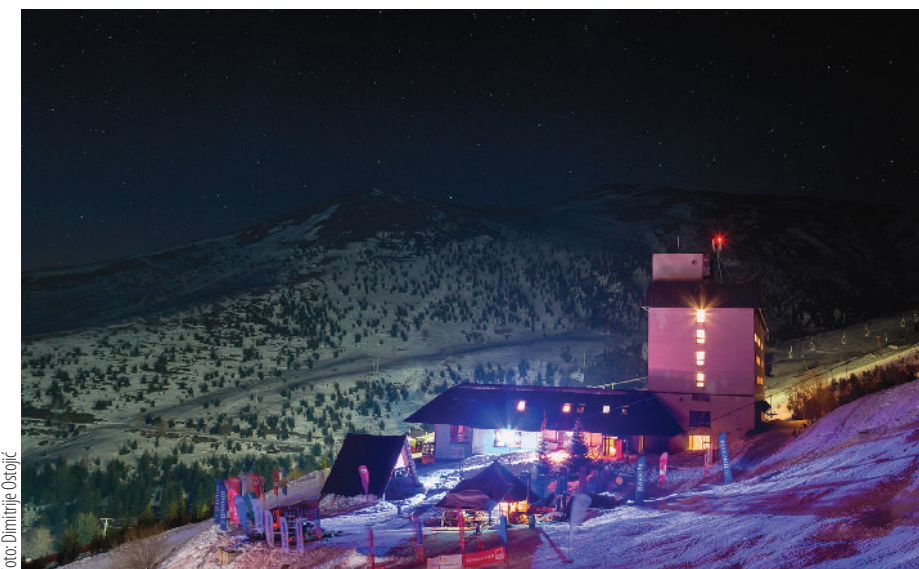

Foto: Dimitrije Ostojić

Šar planina predstavlja neiskorišćeni turistički potencijal. Ovome je doprinela politička situacija na Kosovu i Metohiji, te neulaganja u puteve, izgradnju ili obnovu postojeće infrastrukture za smeštaj posetilaca. Za smeštaj je namenjeno nekoliko hotela, privatnih vikendica i smeštaja, što kako se navodi na sajtu *Turističkog vodiča Srbije* nije dovoljno za ostvarivanje nekog ozbiljnijeg prihoda od zimskog turizma. Ipak, za ohrabrenje je što Ski centar *Brezovica* i dalje radi, nakon dugog perioda u kom je bio gotovo pred gašenjem.

Iako turiste brine i bezbednost, danas nema razloga za brigu uzimajući u obzir da su obližnja sela *Brezovica* i *Štrpce* srpske enklave. Posetioći kažu da žičare jesu zastarele za današnje standarde, a objekti ne baš novi. Ipak, rade, i to je najbitnije za uživanje u skijanju i odmoru. Sneg se na ovoj planini zadržava od novembra do maja, što omogućava dugu skijašku sezonu, a kako se staze nalaze na različitim nadmorskim visinama, svrstavaju se među najpoznatije centre alpskog skijanja u Srbiji.

Ski-centar *Brezovica* udaljen je oko devet kilometara od istoimenog mesta, a čini ga pet žičara i pet ski liftova. Staze su u proseku duge 3.000 metara, dok najduža ima 3.500 metara. Održavaju se pomoću tri tabača snega, a postoji mogućnost veštačkog osnežavanja staza. Ipak, Šara je poznata po *free ride* varijanti, tj. skijanju van staze za šta je ova planina kao stvorena, uzimajući u obzir da se skijašima prostiru od nadmorske visine oko 900 do više od 2.500 metara.

Kad je reč o kulturnoj baštini, izdvaja se 45 crkava i manastira podignutih u periodu od XII do XVI veka, izgrađenih u vreme Nemanjića. Istorijsko na-

slede čine još i srednjovekovna utvrđenja, grobnice, isposnice. Kako se navodi na stranici *TVS*, veliki deo objekata spaljen je tokom 1999. i još uvek nije obnovljen. Ipak, neki od njih koji su na raspolaganju posetiocima jesu manastir *Sv. Petra Korškog*, crkva *Sv. Bogorodice*, crkva *Sv. Petke*, manastir *Sv. Trojice*. Moguće je, takođe, posetiti ostatke *Dušanovog grada* i manastira *Sv. Arhangelj*, koji se nalaze u podnožju Šar planine nadomak *Prizrena*, gde je bila Dušanova srednjovekovna prestonica.

Čitavim planinskim masivom, prevlađuje glacialni reljef bogat vertikalnim liticama, dubokim klisurama i kanjonima, a posebno su lepa plava, čista glacialna jezera poznatija kao *gorske / sarske oči* kojih na obroncima Šare ima stotinak. *Livadičko*, jezera *Veliki i Mali vir*, *Veliko i Malo Jazinačko* jezera samo su neka od njih.

Kako se navodi na sajtu *Zavoda za zaštitu prirode Srbije*, Šar planina spada u vodom najbogatije planine Balkanskog poluostrva. Bogata je planinskim izvorima, potocima i rečicama koje se sa padina spuštaju u doline i ulivaju u dve šarske najvećeg zmskog turizma.

Foto: Dimitrije Ostojić

Šare reke, *Prizrensku Bistricu* i *Lepanac*. Posetioći mogu videti oko 2.000 raznovrsnih biljnih vrsta od kojih su 18 endemske, odnosno rastu samo na ovom lokalitetu. Neke od njih su *Hajdučica kralja Aleksandra*, *Šarska divizma*, *Šarplaninski šafran* i *karanfilić i šarska ptičja trava*. Šara je bogata i tercijarnim relikvima odnosno šumskim biljkama, pa se na njenim obroncima može naći *srpska i natalijina ramonda*, *bedrnica*, kao i četinarski *munika i molika*.

Ova planina jedna je od faunistički najbogatijih područja Evrope pa se u prostoru parka mogu sreći beloglavi sup, sivi soko, dinarska voluharica, vidra, divlja mačka, ris, medved, divokoza. Šar planina ima sve: bogat živi svet, netaknutu prirodu, kvalitetna skijališta... fali joj samo finansijska podrška njenog potencijala.

D. Jovanović

Za mesec dana „otišlo“ 100.000 vaučera

Od 1. januara 2020. do 15. oktobra podneto je ukupno 274.010 prijava građana za korišćenje vaučera. Najtraženije destinacije bile su Sokobanja, Vrnjačka Banja, Zlatibor, Sjarinska Banja, Ribarska Banja, Gornja Treпча, Kopaonik, Divčibare, Banja Koviljača i Banja Vrujci. Već na početku ove godine obezbeđena su sredstva za prvih 100.000 vaučera, koji su vrlo brzo podeljeni, budući da je od 1. januara do 8. februara o221. podneto svih 100.000 prijava građana za vaučere. Od njih penzioneri čine 52 odsto, zaposleni 33 odsto, a nezaposleni 11 odsto. Ministarstvo je podnelo zahtev za još 100.000 vaučera i očekujemo da ćemo dobiti ta sredstva, budući da je potražnja od strane građana i dalje velika.

smeštajne kapacitete, nove turističke sadržaje, digitalizaciju turističke ponude, dok je u nedovoljno afirmisanim destinacijama često potrebna adaptacija i obnova turističkih atrakcija u koje se nije ulagalo još od prošlog veka, ili turistička signalizacija... Ciljevi su i privlačenje stranih turista i motivacija domaćih turista da odmor provodu u Srbiji i nakon pandemije. Strateški definisani turistički proizvodi od značaja za razvoj turizma su turizam gradova, manifestacije, planinski turizam, banjski i zdravstveni turizam, tematske rute, ruralni turizam, nautički turizam, poslovni turizam, kulturno nasleđe, specijalni interesi i tranzitni

Danas AKTIVNI TURIZAM U SRBIJI

● POSEBNO IZDANJE LISTA DANAS
Urednik *Dragan Stojić*, Marketing *Vesna Laćarac*,
Korektura *Ana Rončević*, Obrada fotografija *Stanislav Milojković*, Prelom *Zoran Spahić*

samo od stranih turista. U prošlog godini u Srbiji je boravilo svega 445.711 stranih turista, što je 75,9 odsto manje u odnosu na prethodnu godinu, a od početka pandemije taj pad je u nekim mesecima išao čak i oko 90 odsto. Takođe, iako postoje očigledni nagoveštaji da se domaći turizam polako oporavlja, u odnosu na 2019. bilo je ukupno 25,4 odsto manje domaćih turista, što će se odraziti na ukupnu štetu. Međutim, jednu od najtežih turističkih godina čemo meriti i po drugim parametrima i procene govore da je turizam u Srbiji pretrpeo štetu i veću od milijardu evra. Tu se ubrajaju i gubici turističkih agencija, vodiča, pratioca, hotela posebno gradskih, ali i manjih ugostitelja, organizatora kongresa i drugih događaja i manifestacija, prevoznika, svih drugih poslovnih subjekata u turizmu čiji su prihodi drastično manji u odnosu na godinu pre.

■ **Kada očekujete oporavak?**

– Situacija je podjednako teška i u međunarodnom turizmu. U 2020. je broj međunarodnih dolazaka bio manji za 74 odsto u odnosu na isti period prošle godine, u Evropi za

SPECIJALITETI I NETAKNUTA PRIRODA MAMAC ZA TURISTE

Šta nudi Stara planina i kakvo je interesovanje za posete ovom parku prirode

Da je Stara planina mesto koje treba svakako posetiti svedoči i velika poseta turista u vreme pandemije koji su, osim poznatih pirotskih specijalite- ta pirotskog kačkavalja, peglane kobasice i staroplaninskog jagnjeta, mogli da uživaju i u lepotama ovog kraja. Posebno su turisti- ma bila interesantna staroplaninska sela, gostoprимljivi domaćini, netaknuta priroda i lepote Parka prirode *Stara planina*. „Odu- ševljeni smo. Videli smo kameno selo Go- stuša, ali i vodopade u ataru sela Dojkinci. Poseban utisak ostavila je *Pećinska crkva* koju smo posetili. Jedan dan smo iskoristili za posetu lokalitetu *Slavinjsko grlo / Roso- mački lonci*. Divna, divna priroda i slika ovog kraja i naše Srbije“, kaže Dragana Jo- vanović koja je tokom pandemije posetila ovaj kraj.

„Kameno selo“ Gostuša

Fotografije: Zoran Panik

Prošlogodišnja turistička sezona na Sta- roj planini, prema ocenama *Turističke orga- nizacije Pirota*, ostaće upamćena kao rekord- na. „Iako još uvek nemamo gotove podatke, Pirota, pirotski kraj i Staru planinu je tokom prošle godine posetilo nekoliko hiljada turis- ta, uglavnom iz Srbije koji su uživali u lepo- tama Parka prirode *Stara planina*. Stara pla- nina je bila jedna od od tri najposećenije de- stinacije u Srbiji, a posebno je bila intere- santna mladim generacijama“, kaže za *Danas* direktor *Top* Bratislav Zlatkov.

Stara planina je bila jedna od tri najposećenije destinacije u Srbiji, a posebno je bila interesantna mladim generacijama: Bratislav Zlatkov

Prema njegovim rečima, posetiocima na Staroj planini je od turističkih proizvoda naj- interesantniji aktivni odmor (pešačenje, pla- ninarenje, biciklizam). „Imamo više od 300 kilometara obeleženih staza za pešačenje i biciklizam. Osim toga, nudimo boravak na selu, programe obilaska brojnih vodopada i crkava i manastira, lovni i ribolovni turizam. Tu su i kanjoni, klisure, pećine. Najposećeni- ji lokaliteti bili su vidikovac *Kozji kamen*, geo- morfološki fenomen *Slavinjsko grlo*, *Pećinska crkva* *Svetih apostola Petra i Pavla* u selu *Rsovcu* u kojoj je freska čelavog Isusa, jedin- stvena u svetu, potom vodopad *Tupavica*, *Zavojsko jezero*, kanjon reke *Temšćice*, kanjon *Vladikine ploče*, specijalni rezervat prirode

Jerma, strogi rezervati prirode *Kopren*, *Arbi- nje*, *Ponor* i dr, kaže Zlatkov.

U selu Dojkinci Sportsko-rekreativni cen- tar bio je pun gostiju tokom leta i jeseni, ka- že Zlatkov. „Zahvaljujući obnovi stare kara-

„Zahvaljujući“ koroni građani Srbije mogli su da upoznaju svoju zemlju, njene lepote, ljude i običaje: Božana i Dragan Vidanović

Dojkinci

Subvencije za razvoj turizma

Minulu godinu obeležilo i veliko interesovanje turista za boravak na Staroj plani- ni, Pirotu i okolini. Na *Sajmu peglane kobasice* u januaru prošle godine imali smo više od 10.000 posetilaca, potom je sve korona preseklala i do maja i juna je vladalo zatišje, a onda došlo do ekspanzije turista. Veliki broj turista je boravio u selima i oživeo je seoski turizam. To je nešto što nismo očekivali. U ovoj godini ćemo imati fond iz gradskog budžeta kako bi motivisali građane da ulažu u obnovu kuća i bave se seoskim turizmom. Reč je o subvencijama u ukupnom iznosu od tri milio- na dinara koje seoskim turističkim gazdinstavima treba da omoguće da poboljša- ju svoju turističku ponudu – kaže za *Danas* gradonačelnik Pirota Vladan Vasić.

svi zajedno konstatovali da ako može da se uopšte kaže da je nešto lepo donela ova pandemija, to je da su građani Srbije mogli da upoznaju svoju zemlju, njene lepote, lju- de i običaje. Osim smeštaja, našim gostima sam spremala i poznate specijalite. Mesila im hleb u vurnji, pravila pite i pogache, ku- vala sarmu i pasulj, nudila staroplaninski ov- čiji sir i mleko. Zadovoljni su odlazili iz sela uz poruku da će opet doći jer im se dopao boravak u *kamenom selu*“, kaže Božana Vi- danović.

Z. Panić

Mali Štrbac

NOVO LICE DUNAVA U „GVOZDENIM VRATIMA“

Krenite u avanturu – autobusom, brodom, automobilom, biciklom po volji vam

Đerdap, *Gvozdena vrata*, hiljadama godina je iza- zov za putnike, trgovce, ratnike i mirotvorce. To su vrata između dva važna kulturna i ekonom- ska dela sveta, između Donjeg i Srednjeg Podunavlja.

Ne samo što je najveći nacionalni park u Srbiji, *Đerdap* je i mesto gde je Dunav milenijumima klesao najdužu i najveću klisuru probojnicu u Evropi i gde se tok Dunava dramatično menja. Lagani i razvučeni, da ne kažemo po- malo lenji tok kroz Srednju Evropu, ovde u *Gvozdenim vrata- ma*, Dunav pokazuje svoje novo lice vijugavo se probija- jući kroz tesnace. Velika i snažna voda, omeđena stenama visokim i po par stotina metara. I tako stotinak kilometara: od *Tvrđave Golubac* do *Diane* na Karatašu. Unutar tog pro- stora roji se život. Svaka četvrt biljka koja raste u Srbiji na- lazi se u Đerdapu koji je sačuvalo i ledenodopske reliktno- vrste poput *međe leske*, *koprivica*, *zelenice*. Osim što je *Me- đunarodno značajno područje za biljke, dnevne leptire i pti- ce*, Đerdap je odskora i *Ramsarsko područje* i prvi geopark u Srbiji. Kad tome dodate da je i najveći arheološki muzej u Evropi na otvorenom, da je turistički još uvek neotkriven, dovoljno je razloga da krenete u avanturu. Autobusom, automobilom, brodom, biciklom po volji vam. Jedino rač- unajte vreme jer Đerdap ne možete upoznati za jedan dan, pa makar samo pretražujući internet.

Đerdap nudi brojne mogućnosti za odmor i uživanje. Dokle god vam doseže pogled prostire se šumsko bogat- stvo, a vazduh čist, nezagađen. Za udisanje punim pluć- ma i *punjenje baterija*. Pravi način je šetnja uređenim pe- šačkim stazama koje prolaze kroz najočuvanije i najrepre- zentativnije delove Parka. Ovde šumom i dalje upravljaju priroda, pa se prolazi pored popadalog i iz korena iščupa- nog drveća, samo pomećenog sa staze. Iako na Đerdapu nema naročito visokih vrhova, najviši je *Somrda* sa 803 metra nadmorske visine, to ne treba da zavara jer je teren

Foto: A. Čerčević

razučen, dinamičan, sa strmim padinama, stenovitim od- secima i ima staza koje zahtevaju kondicionu spremnost. Sve se zaboravlja izlaskom na vidikovce sa kojih se pruža zadivljujući pogledi koji se urezuju u sećanje. Najviši je *Veliki Štrbac* (768 m), koji se kao i imenjak mu *Mali Štrbac* (626 m) nadvija nad dramatičnim tesnacima derdapskih *Kazana*. *Ploče* (355 m) su na društvenim mrežama već po- stale opšte mesto, a *Sokolovac* (626 m) najistaknutiji vrh nad *Gospodini virom* čeka da bude otkriven. Za one ko- ji nisu spremni za dugo hodanje tu su *Kovilovo* (358 m), *Greben* (119 m) ili *Kanjon Boljetinske reke* (1,6 km) prvi za- štiteći geološki lokalitet na području Đerdapa i staza do pećine *Gradašnica* (1,7 km) na Miroć planini.

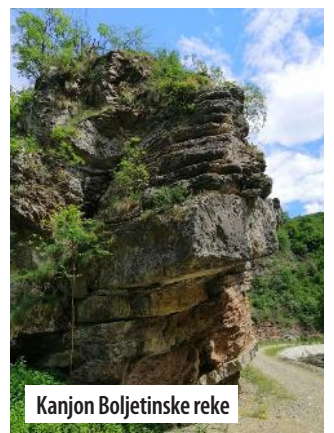
Ploče

U upoznavanju sa Đerdapom može posredovati i bi- cikl. Deo međunarodne biciklističke rute *Eurovelo 6* ko- ja povezuje Atlantik i Crno more, prolazi kroz Nacional- ni park *Đerdap*. Lepote zaštićene i očuvane prirode mo- gu se otkrivati i laganom vožnjom rutom *Koziče – Ka- njon Boljetinske reke* ili stariim majdanpečkim putem pre- ko Omana, izlaskom na *Miroć*, odlaskom na *Lepenski Vir*. Biti na Đerdapu, a ne spustiti se na dunavske obale prosto je greh. Krstarenje po *Đerdapskoj klisuri* neophod- no je za potpuni i zaokruženi doživljaj ovog čuda prirode. Vožnja kroz *Veliki* i *Mali Kazan* na mestu gde je Dunav naj- uži i najdublji, gde su statua poslednjeg dačkog kralja *De- cebala* i *Trajanova table* jedna naspram druge i pogled na okomite stene na dunavskim obalama objašnjavaju na- ziv *Gvozdena vrata* po kojima je Đerdap poznat u svetu.

Sokolovac

Nacionalni park *Đerdap* reprezentuje jedinstvo pri- rodne i kulturne baštine Srbije, jer je iz specifičnih pri- rodni odlika ovog područja ishodila i izuzetno vredna kulturna baština. Priobalni pojas Dunava u Đerdapu bio je nastanjen još u praistoriji, a o kontinuitetu življenja svedoče otkrivene arheološke vrednosti kojih je četred-

Kanjon Boljetinske reke

Foto: A. Čerčević

PLANINSKA OAZA U PANONSKOJ NIZIJI

Nacionalni park Fruška gora jedinstvena je riznica prirodnih i kulturnih vrednosti, ali i turističko središte jedinstveno u ovom delu Evrope

Manastir Krušedol

Fruška gora je usamljena ostrvska planina u Panonskoj niziji. Najviši vrh je *Crveni čot* (538 m). Pruža se duž desne obale Duna- va, duga 80, a široka 15 kilometara. Stvaranje pla- nine počelo u mezozoiku, pre 90 miliona godina, bila je ostrvo u Panonskom moru, a posle njego- vog povlačenja postala je planina. Na njoj su pro- nađene 164 životinjske fosilne vrste, stare oko 123 miliona godina. Zahvaljujući jedinstvenim i veoma brojnim fosilnim ostacima flore i faune, Fruška gora se naziva i *ogledalom geološke pro- šlosti*. Ona je dom brojnih ugroženih, retkih i za- štitećenih biljnih i životinjskih vrsta. Pašnjaci i plod- no zemljište, vinogradi i voćnjaci, ukrašavaju pa- ninski kraj.

U *Informativnom centru na Iriškom vencu* na- lazi se prirodna postavka sa eksponatima ko- ji na najbolji način reprezentuju prirodne i kultur- ne vrednosti Nacionalnog parka i Fruške gore. U okviru Informativnog centra radi i vodička služba koja je osposobljena da posetiocima drži pre- zentacije, kako u prirodi tako i unutar objekta.

Od prvog daška proleća, kada se blage padine okite belim cvetovima visibaba, pa do odmaka je- seni kad se cela priroda preliva u tonovima žute i crvene boje jesenjeg lišća, Frušku goru posećuju mnogi izletnici i turisti. Izletišta na Fruškoj gori su prostori najčešće pored *Grebnenskog puta*, a najpo- znatija su *Čortanovačka šuma*, *Stražilovo*, *Partizan-*

Bešenovačko jezero

dine i niže delove Fruške gore, dok su površine koje se nalaze na visinama iznad 300 metara nadmorske visi- ne pokrivene gustim, listo- padnim šumama. Zato je Novosadani nazivaju i *pluć- ma grada*.

Posebnu vrednost i biser Fruške gore predstavlja 17 pravoslavnih manastira, poznatih po specifičnoj arhi- tekturi, bogatim riznicama, bibliotekama i freskama. Fruška gora takođe krije i brojne arheološke lokalitete

iz praistorijskog i istorijskog perioda. Zahvaljuju- či bogatstvu prirodnih resursa, predviđenim pejza- žima, izuzetnom šarmu i lepoti ove planine, Fru- ška gora je idealno mesto za odmor i rekreaciju kao i različite vrste turizma. Za nacionalni park Fruška go- ra je proglašena 1960, a veštačke akumulacije nastale pregrađivanjem po- toka ili na mestima napuštenih površinskih kopo- va koji su se ispunili vodom. Uprava Parka vodi bri- gu o poribljavanju, unapređenju i zaštiti ribljeg fonda, i bavi se distribucijom ribolovnih dozvola na dnevnom, višednevnom i godišnjem nivou.

Poznate su turističke ture koje se organizuju za obilazak manastira, izletišta, ali i sve brojnijih vi- narjija koje su obnovljene i razvijene poslednjih decenija. Poslednjih godina ulažu se značajna sredstva u turističke i ugostiteljske kapacitete, a desetine hiljada kuća i vikendica pogodno su za razvoj seoskog i vikend turizma.

U *Informativnom centru na Iriškom vencu* na- lazi se prirodna postavka sa eksponatima ko- ji na najbolji način reprezentuju prirodne i kultur- ne vrednosti Nacionalnog parka i Fruške gore. U okviru Informativnog centra radi i vodička služba koja je osposobljena da posetiocima drži pre- zentacije, kako u prirodi tako i unutar objekta.

Od prvog daška proleća, kada se blage padine okite belim cvetovima visibaba, pa do odmaka je- seni kad se cela priroda preliva u tonovima žute i crvene boje jesenjeg lišća, Frušku goru posećuju mnogi izletnici i turisti. Izletišta na Fruškoj gori su prostori najčešće pored *Grebnenskog puta*, a najpo- znatija su *Čortanovačka šuma*, *Stražilovo*, *Partizan-*

nici kraj. U *Informativnom centru na Iriškom vencu* na- lazi se prirodna postavka sa eksponatima ko- ji na najbolji način reprezentuju prirodne i kultur- ne vrednosti Nacionalnog parka i Fruške gore. U okviru Informativnog centra radi i vodička služba koja je osposobljena da posetiocima drži pre- zentacije, kako u prirodi tako i unutar objekta.

R. Balać

Skijalište na Torniku

Žičara

NA ŠARGANSKOJ OSMICI

**Mnoštvo načina
za aktivan odmor
na Zlatiboru**

Bez obzira na pandemiju virusa korona, Zlatibor i dalje beleži rast broja gostiju i obara rekorde posećenosti. Prošle i ove godine, najveći broj gostiju bio je iz Srbije jer mnogi, zbog epidemijske situacije, nisu mogli u inostranstvo. Deo njih je za smeštaj koristio svoje vikendice, drugi su boravili u kućama za odmor svojih prijatelja ili rođaka, a deo gostiju se odmarao u hotelima i privatnim apartmanima.

Prema podacima *Turističke organizacije Zlatibor*, u januaru ove godine, broj gostiju je bio tri odsto veći nego u istom mesecu prošle godine. Odlična poseta je zabeležena i tokom februara, jer su mnogi iskoristili neradne dane, povodom *Dana državnosti*, pa su kraće odmore proveli upravo na toj planini. U vreme tih praznika, bilo je oko 30.000 gostiju, što ukazuje na činjenicu da je interesovanje bilo kao za *Novu godinu*. Svi hoteli su bili popunjeni, a smeštaj je mogao da se nađe samo u privatnim apartmanima koji su, takođe, bili gotovo popunjeni.

Bez Pršutijade i Sabora lovaca

Zbog epidemijske situacije, ove godine su otkazane dve popularne manifestacije – *Pršutijada* i *Sabor lovaca*, koje su okupljale veliki broj ljudi.

Zlatibor

Foto: Nenad Kovačević

Osim šetnje rekonstruisanim *Kraljevim trgov* i pored jezera, koje je, takođe, nedavno dobilo novi izgled, gostima se nude različiti sadržaji aktivnog odmora. Najnovija atrakcija je panoramska žičara, koja je puštena u pogon sredinom januara ove godine. Trasom od skoro devet kilometara, što je čini najdužom jednonožnom žičarom na svetu, povezani su centar Zlatibora, *Ribničko jezero* i Ski-centar *Tornik*. Interesovanje je toliko veliko da se na početnoj stanici u Obudojevici i dalje formiraju dugi redovi. U gužvi, ljudi, čak i cele porodice sa malom decom, čekaju na vožnju duže od jednog sata. Retki su oni koji poštuju obavezu međusobnog rastojanja i koji nose zaštitne maske. U gondole, koje imaju deset sedišta, redari puštaju po šest osoba. Do Ski-centra *Tornik* može se stići i šestosednom

žičarom. Ljubiteljima skijanja i skijanja na dasci na raspolaganju je nekoliko staza, na kojima su postavljene sistemi za veštačko osnežavanje. Budući skijaši mogu da pohađaju školu skijanja, a gostima se nude vožnja bobom na šinama. Popularna su i skijališta sankališta na *Obudojevici* i u *Avantura parku*, čiju školu skijanja je, od početka sezone, pohađalo više od 2.000 dece. *Dino park* je, takođe, prilagodio svoje sadržaje i, od početka zimske sezone, ugostio je oko 10.000 posetilaca, među kojima je najviše dece.

Od šetališta, najpopularnije je ono koje vodi do vrha *Šumatnog brda*, gde se nalazi spomenik streljanim partizanskim ranjenicima 1941. Staza sa blagim usponom, od centra Zlatibora prolazi kroz četinar-sku šumu, uređena je i osvetljena. Iako ima i primerenijih mesta za adrenalinske izazove, po brdu i nje-

govim obroncima jezde bučni kvadrovi, čiji točkovi riju zemljište i busenje bacaju na sve strane. Oni koji žele tišinu, šetnje i druge ne tako bučne aktivnosti, odlaze u okolna tipična zlatiborska sela, daleko od urbanizovanog turističkog centra. Gostima se nude izleti do značajnih i atraktivnih lokaliteta na Zlatiboru i okruženju. U ponudi su posete Muzeju *Staro selo* u Sirogojnu, kvama-brvnarama u Jablanici i Do-

broselici, ali i Mokroj Gori, kroz koju prolazi pruga uskog koloseka *Šarganska osmica*, a gde je i etno-selo *Drvengrad*. Na Vodicama je *El Paso City*, zabavni kompleks koji je spojio američku (kaubojski grad i indijansko selo) i srpsku kulturu (tradicionalno zlatiborsko selo sa brvnarama i crkvom).

Omiljeno izletišta je vodopad u Gostilju, udaljen od centra Zlatibora oko 25 kilometara. Ipak, najposećeniji lokalitet je *Stopića pećina*, speleološki biser specifičan po bigrenim kadmama. Nalazi se između sela Rožanstva i Trnave, 19 kilometara od centra Zlatibora, a naziv je dobila po zaseoku Stopići. To je i jedan od najposećenijih lokaliteta u Srbiji, koji godišnje poseti i do 90.000 ljudi.

N. Kovačević

50 NOVIH ČLANOVA
KLUBA ČITALACA DANASA
DOBIJA *COKAK* KALENDAR
ZA 2021. GODINU.
PRIJAVI SE, ČITAJ I OSVOJI.
VIŠE NA klub.danas.rs.

Akcija traje dok traju zalihe.